

С. П. Корінний

Маневр

МАНЕВР (франц. manœuvre, буквально – робота рук) – організоване пересування військ чи флоту під час бою з метою зайняття вигідного розташування щодо супротивника та створення необхідного угруповання сил і засобів, а також перенесення чи перенацілювання (масування, розподілення) ударів та вогню для ефективного ураження найбільш важливих угруповань і об'єктів противника. М. дозволяє захопити й утримувати ініціативу, зривати плани супротивника, успішно вести бойові дії в ситуації, що швидко змінюється. Найтипівішими формами М. у ході бойових дій є охоплення, обхід і відхід. Охоплення здійснюють у тактич. і вогневій взаємодії з військами, що діють з фронту, при цьому з'єднання, військ. частини та підрозділи, які проводять цей М., підтримують з фронту наявними вогневими засобами. Обхід – глибокий М. у фланг і тил противника угрупованнями військ, здатними самост. виконувати бойові завдання, у взаємодії з підрозділами та частинами, що наступають з фронту, за відсутності вогневого зв'язку між ними. Обхід, як правило, проводять за наявності відкритих флангів та проміжків у обороні супротивника; при їхній відсутності – після прориву суціль. фронту оборони. Відхід – М., який застосовують тільки з дозволу або за наказом старшого командира з метою виведення своїх військ з-під ударів переважаючих сил супротивника, виграшу часу і зайняття більш вигідного рубежу (р-ну). Залежно від кількості задіяних сил та засобів і масштабу театру ведення бойових дій, розрізняють стратег., оператив. й тактич. М. Стратег. М. здійснюють відповідно до рішення та під керівництвом вищого військ. командування зазвичай на тер. декількох театрів ведення бойових дій із залученням великих угруповань Сухопут. військ, ВПС, ВМФ для досягнення стратег. результатів; оператив. – під керівництвом командувача операцією із застосуванням об'єднань і з'єднань видів ЗС, родів військ і військ спец. призначення; тактич. – під керівництвом командира з'єднання (частини, підрозділу) в бою. У стародавні часи та добу Середньовіччя М. застосовували на тактич. рівні у межах поля бою – для ударів по флангу та тилу використовували легку піхоту, кавалерію, бойові колісниці. Із вдосконаленням та розповсюдженням вогнепальної зброї, зокрема артилерії, війська розпочинали М. до вступу в зону ефектив. артилер. вогню супротивника. У 2-й пол. 17 ст. у зв'язку зі створенням постій. найманих армій, запровадженням системи забезпечення військ шляхом створення баз, необхідністю боротися із т. зв. кордон. стратегією гол. ознакою успіху у війні став не розгром військ супротивника, а захоплення

його тер. чи її частини без вирішал. бою. Це спричинило появу поняття «марш-маневр», яким позначали переміщення великих військ. з'єднань та об'єднань у похід. порядку для зайняття вигідного положення, перегрупування сил або виходу із загрозованої ситуації. Наприкінці 18 – на поч. 19 ст. пріоритетом воюючих сторін знову стало знищення армії супротивника, а не захоплення його тер. чи ключових пунктів (фортець, міст, баз), тому марш-маневри почали застосовувати у ході наступу для прихов. зближення, захоплення вигідних позицій для удару або створення переваги на вирішал. напрямі. Розвиток наприкінці 19 – на поч. 20 ст. принципово нових транспорт. засобів (залізниця, автомобілі, авіація) та подальше зростання кількості ЗС призвели до розділення терміна «марш-маневр» на два окремі – М. і марш. Знач. поширення та застосування М. набув під час 2-ї світової війни у ЗС усіх воюючих сторін. Використання механізованих військ, ядерної зброї, високоточної зброї значно підвищили роль і можливості М. в сучас. бою. М. також називають зміну швидкості (курсу, глибини занурення, висоти польоту) корабля, підвод. човна, літака, вертольота, косміч. і безпілот. літал. апаратів та ін. засобів руху; переміщення вагонів і локомотивів на станції для формування поїздів.

Бібліографічний опис:

Маневр / С. П. Корінний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-63425>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).